

Změny v oblasti sociálních dávek mají motivovat k práci

Změny v oblasti sociálních dávek, které připravilo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a které dne 18. 8. 2005 pustila Poslanecká sněmovna do 2. čtení **zamezí zneužívání celého systému**.

S návrhem na změnu v této oblasti přichází také ODS. Podrobně se mu věnuje deník Mladá fronta Dnes (7. 11. 2005, ODS chce ztížit život na podpoře a Sociální podpora podle ČSSD). V článcích se ale **bohužel srovnává návrh ODS a současný stav sociálního systému**, jehož základy položila vláda ODS v počátcích 90. let. Větší vypovídací hodnotu by příspěvky měly, kdyby autoři srovnávali oba nové návrhy. Tedy návrh ODS a vládní návrhy **zákona o životním a existenčním minimu, zákona o pomoci v hmotné nouzi a zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím těchto nových předpisů**. Zároveň není možné opomenout ani návrh na úpravy v daňové oblasti, které nedávno schválili poslanci.

Navíc se v článku píše především o Romech. Příjemce sociálních dávek není možné dělit na Romy a ostatní. **To je z hlediska diskriminačního zcela nepřijatelné**. Žadatele o dávky je možné dělit pouze na sociálně potřebné a ty, jejichž příjem je dostatečný.

Podle evidence MPSV se dávky sociální péče podmíněné sociální potřebností týkají asi **210 000 domácností** (5,1 % z celkového počtu domácností). Z toho je **70 000** rodin s dětmi, a to díky účinné státní sociální podpoře. Občané starší a zdravotně postižení představovali pouze necelá 3 % z počtu bezdětných sociálně potřebných domácností.

Smyslem nových právních úprav je rekonstrukce životního minima a změna systému ochrany občanů a rodin před hmotnou nouzí. **Cílem je především dostatečně a spravedlivě ochraňovat občany před hmotnou nouzí a motivovat je k aktivnímu hledání zaměstnání a přijetí méně placené práce. Ti, kteří prokáží snahu zvýšit si příjem vlastní prací, budou při čerpání sociálních dávek zvýhodněni**. K prokázání toho, že si člověk hledá zaměstnání, bude sloužit především doporučení od příslušného úřadu práce. V praxi to tedy **nebude znamenat nárůst agendy pro obce**. Navíc práci usnadní i zavedení nového informačního systému, náklady na zřízení tohoto systému plně ponese Ministerstvo práce a sociálních věcí, takže **tato oblast obce také finančně nezatíží**. Navrhované změny významně zjednoduší i systém dávek sociální péče, **dojde ke zrušení dávek vázaných dosud na sociální potřebnost občana i některých dalších dávek řešících situace nedostatečného příjmu ve specifických situacích**. I při maximálním zjednodušení systému dávek tak bude možné reagovat na individuální potřeby rodin.

Zákon o životním a existenčním minimu podstatně mění podobu současného životního minima. Dosud je životní minimum **dvousložkové**. Zahrnuje náklady na výživu a ostatní základní osobní potřeby a nezbytné náklady na společné potřeby domácnosti (především na bydlení). Nově bude životní minimum **jednosložkové** a nebude už zahrnovat náklady spojené s bydlením.

Částky životního minima potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb budou nově odstupňovány podle pořadí osob v domácnosti a u nezaopatřených dětí ještě i podle věku. Tyto nově stanovené částky vycházejí z výživových norem a důkladné analýzy ostatních životních nákladů občanů a jednotlivých velikostních skupin rodin. Současně se zavádí nová dolní hranice příjmů, existenční minimum, která vyjadřuje náklady minimálního životního standardu umožňujícího přežití.

Část životního minima vyjadřující náklady na bydlení se ze životního minima vyloučí a potřeby související s náklady na bydlení bude řešit jako dosud dávka státní sociální podpory – **příspěvek na bydlení**, ale jinak konstruovaná. Nově se bude zohledňovat nejen příjem domácnosti a její velikost, ale především její náklady na bydlení. Rozdílné náklady na bydlení v různých regionech ČR bude u osob v hmotné nouzi kromě toho řešit i **zákon o pomoci v hmotné nouzi**, a to formou nové dávky – **doplatku na bydlení**. Jeho poskytování bude plně v kompetenci obcí a vyplácet ho budou ze svých rozpočtů. Stát obcím poskytne příspěvek v takové výši, která odpovídá jejich současným výdajům na tyto účely. Tím bude posílena povinnost obcí zajímat se o zajištění bydlení občanů a o ochranu lidí před vyděračskými nájmy v různých soukromých ubytovnách, kam je některé obce vystěhovávají.

Druhou oblastí je úprava systému ochrany před hmotnou nouzí. Návrh zákona o pomoci v hmotné nouzi ošetřuje výkon této agendy na území celého státu a zároveň obsahuje nástroje, které **propojí výplatu dávek s motivačními kroky**. Cílem je omezit dlouhodobou závislost na sociálních dávkách, poskytnout lidem poradenskou službu a zabránit tak sociálnímu vyloučení. Nová právní úprava finančně zvýhodňuje ty příjemce dávek, kteří budou při řešení své situace aktivní (např. při hledání zaměstnání). Zákon o pomoci v hmotné nouzi navazuje na nový zákon o životním a existenčním minimu a reaguje na rekonstrukci životního minima. Pro stanovení živobytí osoby využívá i nově zavedeného **institutu existenčního minima**. Jde o prosazení principu, podle něhož se **ten, kdo pracuje, musí mít lépe než ten, kdo se práci vyhýbá**.

Společně s výše uvedenými změnami bude nově koncipována dávka – **příspěvek na živobytí**. Pokud klient, žádající o dávku pomoci v hmotné nouzi, nebude aktivně spolupracovat při hledání práce, bude odmítat nabízenou práci nebo jiným způsobem nebude projevovat vlastní snahu o zvýšení příjmu, odrazí se tyto skutečnosti ve výši příspěvku na živobytí. V krajním případě může dojít i k situaci, kdy úřady neuznají žadatele o dávku z uvedeného důvodu za osobu v hmotné nouzi a dotyčný tak nebude mít nárok na příslušné peněžité nebo věcné zabezpečení. Pokud už člověk tuto dávku pobírá, mohou mu úřady vyplácení příspěvku pozastavit nebo příspěvek odejmout.

V žádném případě není cílem změn, které zákon o pomoci v hmotné nouzi přináší, poškozovat občany, kteří objektivně pomoc potřebují. O změnách v oblasti sociálních dávek se často hovoří ve vazbě na snížení částek životního minima. A to přesto, že MPSV od začátku upozorňuje na to, že se jedná o rekonstrukci celého systému, nikoli o snížení či zvýšení životního minima.

Cílem těchto opatření není snížit nebo omezit výdaje na oblast sociálních dávek. Takový krok by ani nebyl účelný. Cílem je snaha přerozdělit prostředky efektivněji a hlavně spravedlivěji.

V souvislosti se zavedením nové úpravy dojde k jednorázovému zvýšení nákladů, které bude souviset se zabezpečením systému pomoci v hmotné nouzi. Na druhou stranu ale zpřísnění podmínek pro ty, kteří se vědomě a prokazatelně práci vyhýbají, přinese úspory a to je bezpochyby krok správným směrem.

Kateřina Beránková, tisková mluvčí MPSV

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

Kateřina Beránková, tisková mluvčí MPSV, tel.: 221 922 359, e-mail: katerina.berankova@mpsv.cz

Vladimír Hrubý, vedoucí tiskového oddělení, tel.: 221 922 503, e-mail: vladimir.hruby@mpsv.cz

www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí vzniklo v roce 1990. Do jeho kompetence spadá sociální politika (problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika apod.), sociální pojištění (důchody, nemocenské, apod.), oblast zaměstnanosti (trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost apod.), pracovněprávní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, rovnost žen a mužů, migrace a integrace cizinců, oblast čerpání finanční pomoci z ESF, atd. K 1. lednu 2005 činil počet systemizovaných pracovních míst v celém resortu práce a sociálních věcí 18 194. Mezi organizace, které MPSV metodicky řídí, patří úřady práce, Česká správa sociálního zabezpečení, Státní úřad inspekce práce, inspektoráty práce, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. MPSV přímo spravuje pět ústavů sociální péče - DÚSP Tlaskov, ÚSP Zbůch, ÚSP Brno-Chrlice, ÚSP Brno-Královo Pole a ÚSP Hrabyně. Mezi příspěvkové organizace v resortu patří Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Institut výchovy bezpečnosti práce a Výzkumný ústav bezpečnosti práce.